

N:o 84.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, i fråga om användande under år 1904 af behållning å ett på extra stat för år 1902 anvisadt anslag till åtgärder för att befrämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång m. m.; gifven Stockholms slott den 13 mars 1903.

Under återopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden för denna dag innehåller vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

dels att af det anslag å 100,000 kronor, som Riksdagen på extra stat för år 1902 anvisat till Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, medel må användas till anställande af erforderliga biträden åt den i statens tjänst anställda torfingenjören,

dels ock att hvad vid utgången af år 1903 icke blifvit användt af berörda anslag må af Kungl. Maj:t under år 1904 i mån af behof för det med anslaget afsedda ändamål disponeras.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Theodor Odelberg.

13 07

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 13 mars 1903.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **LAGERHEIM**,
Statsråden: **CRUSEBJÖRN**,
ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER och
VON FRIESEN.

Departementschefen, statsrådet Odelberg anförde i underdånighet:
Uti skrifvelse den 29 maj 1901 angående regleringen af utgifterna
under riksstatens sjunde hufvudtitel har Riksdagen anmält, att Riks-
dagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, till
Kungl. Maj:ts förfogande, för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde
finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste
sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång,
på extra stat för år 1902, att i mån af behof användas, anvisat ett
belopp af 100,000 kronor.

Ifrågavarande medel begärdes af Kungl. Maj:t för att användas, i händelse tillfälle till befordrande af torffrågans lösning kunde yppa sig, innan Kungl. Maj:t blefve i tillfälle att för Riksdagen framlägga förslag till åtgärder i dylikt syfte, hvilket då antogs kunna ske till 1902 års Riksdag.

Sedan Kungl. Maj:t den 14 juni 1901 på dåvarande chefens för finansdepartementet föredragning förordnat, att Riksdagens förenämnda skrifvelse i nu ifrågavarande del skulle för behörig handläggning öfverlämnas till jordbruksdepartementet, anbefalldes Kungl. Maj:t, på min hemställan, den 5 därpåföljde juli kommerskollegium och landtbruksstyrelsen att taga i öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen kunde från statens sida i ofvan angifna syfte vidtagas, och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag uti ifrågavarande hänseende. Sedermera blefvo åtskilliga framställningar, som af enskilda gjorts om understöd från förenämnda anslag, öfverlämnade till ämbetsverken för att tagas i öfvervägande vid afgifvande af berörda förslag. För enahanda ändamål blef till ämbetsverken öfverlämnad en af ingenjören Alf. Larsson och löjtnanten E. J. Wallgren öfver af dem efter nådigt uppdrag företagen resa i utlandet för inhämtande af kännedom om tillverkningen af brännorf och de olika sätten för densamma användning afgifven berättelse med förslag tillika beträffande åtgärder till torfindustriens upphjälpande här i landet.

Den 25 april 1902 anmälde jag inför Kungl. Maj:t, att det sålunda från kommerskollegium och landtbruksstyrelsen infordrade förslaget då ännu ej hunnit inkomma. Tillika erinrade jag, att ifrågavarande för år 1902 anvisade anslag dittills endast i ringa mån tagits i anspråk, i det att från detsamma blott anvisats ersättning till ingenjören Larsson och löjtnanten Wallgren för ofvannämnda resa, förutom ett mindre belopp för anställande af profeldning med torf inom jordbruksdepartementets lokal. Då jag därför ansåg mig äga anledning antaga, att en icke obetydlig behållning därå vid årets slut skulle komma att förefinnas, och det syntes önskligt, att denna behållning komme att stå till Kungl. Maj:ts förfogande under år 1903, hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att hvad vid utgången af år 1902 icke blifvit användt af ifrågavarande anslag finge af Kungl. Maj:t under år 1903 i mån af behof disponeras.

I enlighet med denna min hemställan aflät Kungl. Maj:t proposition till Riksdagen, som jämväl biföll densamma.

Emellertid hade kommerskollegium och landtbruksstyrelsen i under-

dånig skrifvelse den 1 maj 1902 afgifvit det genom nådiga brevet den 5 juli 1901 infortrade utlåtande.

Vid underdånig föredragning af detta utlåtande dels den 23 maj 1902, dels den 30 i samma månad, dels den 12 därpåföljde december och dels den 30 januari innevarande år har Kungl. Maj:t af ofvanberörda anslag, 100,000 kronor, anvisat medel dels till inrättande och upprätthållande under en tid af fem år af en torfskola, hvilken upprättats vid Emmaljunga i Kristianstads län, dels för åstadkommande af en populär uppsats i torffrågan och en lärobok i torfberedning samt för anställande af prof med till bränntorfstillverkning afsedda maskiner och redskap, dels till anställande för år 1903 af ett biträde, under benämning torfassistent, åt torfingenjören och dels för anställande å någon i närheten af Gellivarebanan belägen torfmosse af försök medelst torfmaskin för utrönande, om och i hvad mån tillverkning af bränntorf kunde inom dessa trakter äga rum, samt till anskaffande af modeller till verktyg och anordningar för torfberedning i mindre omfattning samt af litteratur om torfprodukters tillverkning och användning, att genom landtbruksstyrelsens föranstaltande hållas för allmänheten på lämpligt sätt tillgängliga.

Summan af hvad sålunda utaf anslaget disponerats öfverstiger icke 55,000 kronor, så att ett belopp af något öfver 45,000 kronor återstår till Kungl. Maj:ts förfogande under innevarande år, och då det icke är antagligt, att hela detta belopp kommer att under året åtgå, anser jag Riksdagens medgifvande böra inhämtas till användande under år 1904 af hvad utaf anslaget återstår oanvänt vid innevarande års slut.

I detta sammanhang anhåller jag att få inför Kungl. Maj:t anmäla en fråga, som berör användandet af ifrågavarande anslag. Uti underdånig skrifvelse den 7 innevarande mars har landtbruksstyrelsen väckt förslag om ytterligare biträde åt torfingenjören. Då Kungl. Maj:t hos Riksdagen begärt medel för anställande under år 1904 af en torfingenjör jämte en assistent åt denne och sålunda fråga om behofvet af arbetskrafter på detta område bragts under Riksdagens pröfning, anser jag emellertid Riksdagens medgifvande böra inhämtas, innan af ifrågavarande anslag medel disponeras till dylikt ändamål.

Landtbruksstyrelsen har uti nu förevarande skrifvelse anført följande.

Uti underdånigt utlåtande den 1 maj 1902, med förslag till åtgärder för främjande af lösningen af frågan om lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, hade

kommerskollegium och landtbruksstyrelsen framhållit, hurusom åtskilliga af de å den i statens tjänst anställde torfingenjören beroende arbeten, såsom uppmätning, afvägning och djupborrning af mossar, uttritandet af kartskisser, renskrifvandet af undersökningsprotokoll m. m. vore af beskaffenhet, att de väl under torfingenjörens ledning och på dennes ansvar, men icke af honom personligen behöfde eller ens borde utföras, enär genom sådant arbete hans tid blefve så upptagen, att han icke på långt när kunde medhinna de förrättningar, till hvilkas utförande han rekvrirerats, än mindre erhålla tid öfrig att besvara till honom ingående förfrågningar angående torfindustrien, samt på grund häraf hemställt, att Kungl. Maj:t måtte anvisa medel för anställande under år 1902 af ett biträde åt torfingenjören.

Sedermåra hade landtbruksstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 24 november 1902, efter anförande hurusom under den tid, som förflutit sedan ofvanberörda utlåtande afgifvits, erfarenheten ytterligare bekräftat behofvet af biträde åt torfingenjören samt att det därför syntes vara angeläget, att torfingenjören, så fort ske kunde, erhöle ett biträde, som kunde hjälpa honom att utföra mera mekaniska arbeten samt möjligen äfven tjänstgöra i hans ställe, då fråga vore om utförande af enklare förrättningar, hvarigenom ifrågavarande biträde komme att erhålla den ställning, som betecknades med benämningen assistent, hemställt om anvisande af härför erforderliga medel.

Vid underdånig anmälan häraf den 12 december 1902 hade Kungl. Maj:t ej mindre bemyndigat landtbruksstyrelsen att för år 1903 såsom biträde åt torfingenjören under benämning torfassistens antaga en därtill lämplig person mot åtnjutande af ett arfvode af 2,000 kronor, för helt år räknadt, samt ersättning för resor intill ett belopp af 2,000 kronor att utgå enligt femte klassen i gällande resereglemente, då han tjänstgjorde såsom torfingenjörens biträde, men enligt fjärde klassen i samma reglemente i de fall, då han tjänstgjorde såsom extra torfingenjör, än äfven uppdragit åt landtbruksstyrelsen att utfärda de för assistentens verksamhet erforderliga närmare bestämmelser.

Med stöd af sagda bemyndigande hade landtbruksstyrelsen den 31 december 1902 fastställt instruktion för torfassistanten samt till innehafvare af nämnda befattning för innevarande år utsett lämplig person.

Emellertid hade statens torfingenjör hos landtbruksstyrelsen anmält, att enligt af honom uppgjord beräkning mängden af de förrättningar, som på honom och torfassistanten under år 1903 ankomme, vore

så stor, att till deras utförande skulle erfordras tillhopa 444 dagar, hvaraf skulle åtgå:

för handläggning af från år 1902 uppskjutna förrättningar, nämligen på grund af

rekvisitioner från 37 enskilda personer	89 dagar		
rekvisition af Kopparbergs läns hushållningssällskap	21 »	110 dagar;	

för handläggning af för år 1903 rekvirerade förrättningar

för beredande af torflån (19 rekvisitioner)	72 dagar		
» andramossundersökningarm.m. (24 rekvisitioner)	46 »		
» mossundersökningar och inspektioner inom Norrbottens län (rekvisition af hushållningssällskapet)	14 »	132 »;	
rese- och söndagar		158 »	400 dagar;

för de tillämnade profningarna med för bräntorfstillverkning afsedda maskiner och redskap .....
 30 dagar | | |

» ledning af föreslagna försök med torfmaskiner i närheten af Gellivarebanan	14 »	44 »;	
--	------	-------	--

tillhopa 444 dagar.

Af dessa förrättningar skulle enligt torfingenjörens förslag torfingenjören själf utföra:

de tillämnade profningarna med för bräntorfstillverkning afsedda maskiner och redskap	30 dagar
ledning af föreslagna försök med torfmaskiner i närheten af Gellivarebanan för bräntorfsberedning	14 »
förrättningarna för beredande af torflån med inberäkning af rese- och söndagar	100 »
andra viktigare förrättningar med inberäkning af rese- och söndagar	66 »

tillhopa 210 dagar,

utöfver hvilket antal dagar under ett och samma år torfingenjören förklarar sig icke kunna företaga dylika tjänsteresor dels på grund af

att förhållandena inom vårt land vanligtvis icke under längre tid medgäfvit utförande af sådana utarbeten, som på denne tjänsteman ankomme, dels ock emedan hans instruktion ålade honom utföra en del expeditionsarbeten, som ej lämpligen kunde handläggas under resorna.

Vidare skulle enligt samma förslag torfassistenten biträda torfingenjören vid värderingar för torflån under 30 dagar samt på eget ansvar utföra enklare förrättningar med inberäkning af rese- och söndagar under ..... 180 »

tillhoppa 210 dagar.

Enligt denna beräkning skulle alltså icke med tillgängliga arbetskrafter det arbete kunna utföras, som uti hittills ingångna rekvisitioner begärts. Men härtill komme, dels att åtskilliga ytterligare rekvisitioner å biträde af torfingenjör under året vore att införfänta, hvaraf en del sannolikt komme att afse värderingar för torflån, hvilka förrättningar icke kunde utan olägenhet uppskjutas, dels ock att, för att torfingenjören samt torfassistenten under en del af den tid, denne tjänstgjorde såsom extra torfingenjör, skulle kunna antagas medhinnna alla de på deras handläggning ankommande förrättningar, de måste kunna påräkna biträde af därtill lämplig person för utförande af mera mekaniska arbeten, hvarför och då torfassistenten, såsom ofvan antydt, under 180 dagar blefve upptagen af själfständigt arbete, det syntes blifva erforderligt att under en tid, icke understigande tio månader, anskaffa tjänstgörande torfingenjör det biträde, som kunde erfordras för arbetets behöriga utförande.

För att någon säkerhet skulle kunna finnas, att behöfvit af torf tekniskt biträde inom landet under innevarande år blefve genom statens försorg fyllt, syntes alltså erforderligt vara, att möjlighet bereddades landtbruksstyrelsen att, där så skulle finnas nödigt, under en tid af högst tio månader antaga lämpligt biträde åt tjänstgörande torfingenjör. Kostnaderna härför skulle, efter en beräkning af arfvodet åt biträdet till 125 kronor samt resekostnaden åt samma biträde enligt femte klassen i gällande resereglemente till 250 kronor i månaden eller tillhoppa 375 kronor i månaden, uppgå för 10 månader till 3,750 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställde landtbruksstyrelsen i underdånighet, att Kungl. Maj:t täcktes bemyndiga styrelsen att under innevarande år i händelse af behof antaga ett eller flera biträden åt tjänstgörande torfingenjör, mot åtnjutande af arfvode samt rese- och traktamentsersättning enligt ofvan angifna grunder.

Såsom jag redan vid föregående tillfällen framhållit, anser jag, att statens åtgöranden till befordrande af torffrågans lösning böra i

främsta rummet gå ut på att vidmakthålla och stärka intresset för densamma hos de enskilde. En af de viktigaste åtgärder i sådant syfte finner jag vara att tillhandahålla tekniskt biträde åt den industri, som afser att tillgodogöra landets torftillgångar.

Jag är också ense med landtbruksstyrelsen om behovet af ytterligare biträde åt torfingenjören, men anser af ofvan angifven grund, att frågan först bör underställas Riksdagen, och detta i den form, att Riksdagens medgifvande inhämtas därtill, att medel till anställande af de arbetskrafter, som, utöfver den i statsverkspropositionen till innevarande års Riksdag omförmälde torfassistenten, kunna finnas erforderliga till biträde åt torfingenjören, må tagas af ifrågavarande anslag.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

dels att af det anslag å 100,000 kronor, som Riksdagen på extra stat för år 1902 anvisat till Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, medel må användas till anställande af erforderliga biträden åt den i statens tjänst anställde torfingenjören,

dels ock att hvad vid utgången af år 1903 icke blifvit användt af berörda anslag må af Kungl. Maj:t under år 1904 i mån af behof för det med anslaget afsedda ändamål disponeras.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter bitädda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga — till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen afåtas.

Ex protocollo:

Reinh. H. J. Rudbeck.
